

Aleg. 82.

Sprawozdanie

komisyi edukacyjnej o Sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie założenia Internatu dla uczniów c. k. Seminarjum nauczycielskiego we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Dyskusya nad wnioskiem J. E. posła Pawła Popiela w przedmiocie założyć się mającego we Lwowie Internatu przy męskim Seminarjum nauczycielskim, na przeszłoroczném posiedzeniu W. Sejmu z dnia 19. lipca przeprowadzona, zakończyła się przyjęciem odraczającego wniosku posła Wesołowskiego, jednakże zmodyfikowanego w duchu zaproponowanej przez posła ks. Czartoryskiego do niego poprawki.

Wniosek posła Wesołowskiego brzmiał w całości swojej jak następuje:

„W. Sejm raczy uchwalić: Wniosek posła P. Popiela tudzież wniosek komisji edukacyjnej przekazuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, ażeby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał, czyli zaprowadzenie internatów przy seminarjach nauczycielskich jest potrzebne i odpowiednie, i odnośne swe wnioski z ewentualnymi projektami organizacyi tych internatów, tudzież sposobem pokrycia kosztów, na przyszłej sesji sejmowej przedłożył.

W myśl poprawki do tego wniosku przez posła ks. Czartoryskiego stawionej. został pierwszy punkt tego polecenia, t. j. wyrazy dane tu rozrzuconym drukiem, z osnowy jego wypuszczone, reszta zaś wniosku przyjęta. A zatem W. Izba uznała wtedy badanie nad pożytecznością i nad potrzebą zaprowadzenia internatu dla lwowskiego Seminarjum nauczycielskiego męskiego (o tym jednym bowiem tylko zakładzie była mowa tak w wniosku p. Popiela, jak i w wniosku komisji edukacyjnej) za rzecz zbyteczną i tak pożytek, jak i potrzebę założenia takiego internatu we Lwowie uchwałą swoją stwierdziła. Natomiast odraczając całą sprawę aż do roku przyszłego, poleciła Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z Radą Szkolną krajową zasady i wnioski dotyczące organizacyi tego zakładu zbadał, projekt statutu dla niego wypracował, koszta połączone z jego założeniem i utrzymaniem obliczył, sposób pokrycia tych kosztów obmyślił i to wszystko na przyszłej (a więc tegorocznej) sesji sejmowej przedłożył. Jakoż Wydział krajowy uczynił temu poleceniu zadość we wszystkich powyższych kierunkach, składając na pierwszym zaraz posiedzeniu obecnej sesji w tym przedmiocie Sprawozdanie swoje z d. 26. lipca r. b. L. 29.755. W myśl uchwały W. Sejmu, na témże posiedzeniu z d. 14. września r. b. powziętej, został elaborat ten

Wydziału krajowego przydzielony do zbadania komisji edukacyjnej, która ma zaszczyt wynik swoich nad nim roztrząsań W. Izbie przedstawić w sprawozdaniu niniejszém.

Przedewszystkiem uważa tu komisja edukacyjna za konieczne oświadczyć, iż nie sądziła, żeby miała i przy sposobności obecnej zaprzętać uwagę W. Sejmu dochodzeniem, czy i o ile urządzenie zakładu, o jakim tutaj mowa, jest potrzebném i pożądaném. Do pominięcia tego pytania skłoniła ją zaś uwaga, że ta kwestya zasadnicza była już na przeszłorocznej sesji przedmiotem wyczerpującej dyskusji i że W. Sejm uchwałą swoją z d. 19. lipca r. z. potrzebę zaprowadzenia internatu przy c. k. Seminarjum nauczycielskiém męskiém w zasadzie stwierdził. Oprócz tego powołuje się komisja edukacyjna na to, że i Rada Szkolna krajowa w sprawozdaniach swoich począwszy od r. 1878, rok rocznie zbawienność takich zakładów w ogólności wypowiada i potrzebę ich urządzenia w kraju naszym podnosi. Za internatem we Lwowie oświadczyła się jednogłośnie i ankieta przez Wydział krajowy w roku bieżącym do omówienia téj właśnie sprawy zaproszona, złożona z rzeczoznawców i osób baczném okiem rozwój szkolnictwa ludowego w kraju naszym śledzących. Nakoniec zawiera i będące przedmiotem niniejszego referatu Sprawozdanie Wydziału krajowego (na str. 3—7) obszerny i z różnych stron rozpatrywany wywód co do potrzeby i korzyści internatu we Lwowie, do którego to wyводу komisja edukacyjna tém chętniej przystępuje, że i sama nie tylko na przeszłorocznej sesji sejmowej, ale już i w r. 1876 w podobnym duchu za rzeczą przemawiała.

Z tych to więc przyczyn uznała komisja edukacyjna za właściwe, kwestyi potrzeby internatów jako przesądzonej tu już nie tykać, a natomiast upatrywać tegoroczne zadanie swoje jedynie w omówieniu dwóch dalszych, w Sprawozdaniu Wydziału krajowego opracowanych pytań, t. j. pytań następujących:

1. Jak urządzone miały być internat lwowski, ażeby odpowiedział celowi swemu?

2. Jakie byłyby koszta, połączone z jego założeniem i utrzymaniem, i gdzie znaleźć fundusz na ich pokrycie?

I. W odpowiedzi na pierwsze z tych pytań, przedłożył Wydział krajowy, na końcu Sprawozdania swojego, Projekt Statutu internatu krajowego; poprzednio zaś (na str. 8) rozwinął uwagi swoje, uzasadniające i tłómaczące ten statut, a to w ustępach zatytułowanych „Objaśnienie statutu“. Sąd komisji o tych działach przedłożenia Wydziału byłyby następujący:

Co się nasamprzód tyczy Projektu Statutu: Komisja edukacyjna uznała wprawdzie za potrzebne ułożyć inny projekt i takowy zamiast tamtego W. Izbie do przyjęcia zalecić; stwierdza jednak z przyjemnością, że różnice zachodzące między jednym a drugim po największej części dotyczą tylko formy, t. j. układu, niekiedy uzupełnień lub też opuszczeń, dobitniejszej stylizacji itp. Istotna zmiana statutu pierwotnego pokazuje się tylko jedna, mianowicie §. 8. niniejszego projektu, w którym się zastrzega ingerencyą na tok rzeczy w internacie, o ile to w danych okolicznościach możliwém, i dla Dyrekcji tutejszego Seminarjum nauczycielskiego męskiego. Potrzeba takiego wpływu szkoły na zakład wychowawczy wynika zdaniem komisji, ze samej natury rzeczy; leży to téż w atrybucyach Dyrektora Seminarjum, który instrukcyą swoją służbową nie tylko jest uprawniony, ale i zobowiązany do czuwania nad konduktą uczniów do Seminarjum przyjętych, gdziekolwiek oni mieszkają; nakoniec zastrzegła to sobie stanowczo i Rada Szkolna krajowa, a to w odpowiedzi z d. 2. kwietnia r. b. L. 15.379, którą dała Wydziałowi krajowemu w skutek zakomunikowanego tejże Radzie do opinii projektu statutu dla internatu, zaraz po jego zredagowaniu (obacz Sprawozdanie Wydziału, str. 2). — Jest jeszcze i druga różnica między tymi obydwojma projektami, ta jednakże ściąga się tylko do nazwy zakładu. Ponieważ przez internaty rozumieją się powszechnie jedynie instytucje, w których młodzież w jednym i tym samym budynku i pod tym samym zwierzchnikiem i mieszka i naukę pobiera, a tu ma wniknąć w życie raczej konwikt, inaczéj alumnat czyli bursa, dla uczniów dochodzących do Seminarjum zgoła gdzieindziej położonego: więc zdawało się komisji odpowiedniejszém, jeżeli ten zakład będzie nazywany Bursą, który to wyraz od kilku wieków w kraju naszym miał i ma nad drugimi swymi synonimami pierwszeństwo.

Przechodząc teraz do uwag, zawartych w „Objaśnieniu statutu“ (str. 8 i nast.), komisya edukacyjna oświadcza, że się zgadza na te uwagi, jednakże z niektórymi zastrzeżeniami.

Mianowicie powiedziano w pierwszym zaraz tego działu ustępie (str. 8, u dołu), że w zakładzie „ma znaleźć umieszczenie 60 kandydatów nauczycielskich, t. j. mniej więcej po 20 z każdego kursu seminaryjnego. Jako wiek normalny przy przyjęciu ustanowiono 18-ty rok życia, aby zapobiedz zbyt wielkiej różnicy wieku między wychowancami, która utrudniałaby prowadzenie zakładu“ itd. Otóż zdaniem Komisji edukacyjnej należałoby po pierwsze uzupełnić to orzeczenie co do wieku dodatkiem „co najmniej“, wstawić się mającym przed wyrazami „18ty rok życia“, i to w tym sensie, że ten 18ty rok życia ma znaczyć maksymalny kres możliwości przyjęcia do kursu ostatniego, nie zaś i do innych kursów. Powtóre orzekła Komisya edukacyjna jednomyślnie, że dopuszczenie do bursy uczniów z samych tylko kursów, t. j. 3 wyższych klas seminaryjnych, a zasadnicze wykluczenie z niej uczniów z klasy przygotowawczej, nie daje się żadnym względem dostatecznie usprawiedliwić. Niechby zresztą było uczniom do kursów uczęszczającym przyznane ceteris paribus pewne pierwszeństwo nad młodzieżą w klasie przygotowawczej — na to można się zgodzić, ale nie więcej. — Nakoniec i za tém nie mogłaby przemawiać Komisya, żeby orzeczenie „mniej więcej po 20 z każdego kursu“ miało dosłownie być podniesione do znaczenia zasady. Nie na tém tu bowiem zależy, aby korzyści z bezpłatnej bursy były w równej mierze rozkładane na poszczególne klasy seminaryjne; lecz o to chodzić powinno, żeby z tego dobrodziejstwa korzystali sami tylko najzdolniejsi, najgodniejsi i najubożsi — bez względu na kurs lub klasę, do której uczęszczają.

Na wszystkie dalsze ustępy pisze się Komisya w zupełności. Szczególniej zaś przyjmuje i zaleca to wszystko, co w ustępie dotyczącym Regensa bursy powiedziano o jego tak kwalifikacyjnych, jak i innych osobistych przymiotach (str. 9.) Pod takim tylko zwierzchnikiem młodzież w bursie wychowywana daje niewątpliwą rękojmię, że zajmąwszy stanowisko nauczycieli ludowych, będzie działała z prawdziwym pożytkiem dla szkoły sobie powierzonej, a pośrednio i dla reszty ludności w gminie.

Jest jeszcze jeden punkt w Sprawozdaniu Wydziału krajowego, dotyczący wewnętrznego urządzenia téj bursy, jakkolwiek go tam znajdujemy w innym już dziale, t. j. na str. 11. Czytamy tam, co następuje: „Zamierzamy w regulaminie zaprowadzić w internacie instytucję Seniorów, wybieranych przez regensa z pomiędzy stateczniejszych i w ogóle kwalifikujących się do tego uczniów. Ci seniorowie będą mieli bezpośredni nadzór każdy nad pewną liczbą wychowanców, tudzież nad pewną wskazaną sobie częścią lokalności zakładu. Dla nich to jak i w ogóle dla pilniejszych i wzorowo prowadzących się wychowanców proponujemy dla zachęty gratyfikacye, preliminarzując rocznie 300 zł. t. j. przeciętnie po 5 zł. na głowę. Z pozycyi téj, jako też z pozycyi „Nieprzewidziane“ opędzane będą także n. p. wydatki na podróż na ferye, gdyby rodzina wychowanka kosztów tych pokryć nie mogła“.

Pod tym względem Komisya edukacyjna nie może się zgodzić na zapatrywanie Wydziału krajowego i wnosi, aby ani gratyfikacyj w bursie nie rozdawano ani też nie posługiwano się seniorami. Za pierwszym przemawia wzgląd na oszczędność: co tylko nie jest nieodzownie koniecznym, nie powinno tworzyć pozycyi w wykazie kosztów na utrzymanie bursy. Dalsza pozycya, t. j. „Nieprzewidziane“ (300 zł. ob. str. 13) niechby została, lecz 300 zł. na „gratyfikacye i zasiłki“ należałoby uchylić. — Co się tyczy seniorów, Komisya ma przekonanie, że instytucya ta ostatecznie więcej by mogła stać się szkodliwą dla dobra młodzi w bursie wychowywanej, aniżeli pomocną. Zamiast coby w tym zakładzie miał panować duch zgody, wzajemnego zaufania, bezinteresownego jednych ku drugim zbliżenia, to seniorat mógłby wytwarzać w nadzorowanych podejrzliwość i zawistę, w nadzorujących chęć przewodzenia i dumę, dla wszystkich zaś wychowanców mogłaby to być pokusa do zabiegów ambitnych, do intryg i pragnień ukrytych, wobec których harmonia i pokój ducha, tak pożądany w tym wieku, należałby do ideałów wygnanych z tego zakładu.

II. Teraz przechodzi Komisya do kwestyi kosztów, i z jakiego źródła brać by je należało?

W sprawozdaniu Wydziału krajowego obliczono, że koszta założenia bursy, t. j. jednorazowy wydatek na adaptacyą budynku, na sprawienie koniecznych sprzętów, pościeli, naczyń i bielizny stołowej, instrumentów muzycznych, na pierwszy zawiązek biblioteki itp. dla 60 uczniów w bursie, wyniesie w przybliżeniu 6.000 zł. To obliczenie, jakkolwiek nie zbyt wygórowane, proponuje Komisya niżzyć do sumy 5.200 zł. usprawiedliwiając tę mniejszą kwotę obliczeniem swoim, dołączonem do niniejszego.

Co do kosztów utrzymania, któreby były coroczne, wynik obliczeń Wydziału dosięga w przybliżeniu okrągłej kwoty 20.000 zł. Wchodzi w to mianowicie wydatek na umieszczenie (mieszkanie), opał, oświetlenie, wikt, pranie, na etatowe płace dla 2 nadzorców jakoteż dla służby itd. Zważywszy na ceny i stosunki tegoczesne we Lwowie, nie da się wprawdzie przeciw temu obliczeniu ważnych podnieść zarzutów: pomimo tego redukuje Komisya jednak i tę sumę do 19.090 zł. odpowiednio do obliczenia swojego.

Przyjmując zatem na założenie 5.200 zł., a na coroczne utrzymanie bursy 19.090, stawia Komisya przed sobą dalsze i ostatnie w tym przedmiocie pytanie, mianowicie z jakiej pozycyi budżetowej miałyby być te fundusze czerpane?

Wydział krajowy (na str. 13) proponuje dla nich nową pozycyą w budżecie. Z przyzwalanją bowiem dotąd rok rocznie na stypendya dla kandydatów i kandydatek nauczycielskich sumy 30.000 zł. z funduszu krajowego, strąca tylko ową kwotę, która w odpowiednim stosunku przypada w dziale na rzecz uczniów męskiego seminarjum lwowskiego. Wynosiła ona w roku przeszłym szkolnym 3.415 zł.; reszta zaś z sumy 30.000, t. j. zł. 26.585, była roku przeszłego rozdana na stypendya dla pięciu innych męskich seminarjów w kraju i dla uczennic trzech seminarjów żeńskich. Owoż tento roku przeszłego stosunek bierze Wydział za podstawę i dla lat przysłych. Kwota owa 26.585 zł. miałyby odtąd corocznie być do budżetu wstawiana (zamiast co dawniej 30.000), jako fundusz stypendyjny dla wszystkich seminarjów galicyjskich z wyjątkiem tu-tejszego męskiego. A na utrzymanie bursy lwowskiej byłyby funduszem corocznym 3.415 zł. z tamtego źródła — tyle, ile potrzeba do uzupełnienia sumy 20.000 zł. przez Wydział obliczonej, a przez Komisją do 19.090 zredukowanej — więc + 15.675 zł.

Z tego wynika, że powyższa zatem suma 15.675 zł. musiałaby być przez W. Izbę zawotowana jako nowa i corocznie powtarzać się mająca budżetowa pozycja. Oprócz tego zaś byłaby jednorazowo, t. j. na rok tylko pierwszy istnienia bursy, do uchwalenia kwota 5.200 zł. na założenie bursy.

Co do formalnej strony propozycyji powyższych, Komisya edukacyjna oświadcza, że możność wprowadzenia w życie bursy lwowskiej i ona także pojmuje tylko pod tym jedynym warunkiem. Wprawdzie w przeszłorocznym wniosku J. E. posła Popiela, a tak samo i w całej nad tym wnioskiem na tamtoczesnej sesyi sejmowej przeprowadzonej rozprawie, wychodzono z innego założenia. Przypuszczano, że ta bursa miałaby być jeżeli nie założona, to w każdym razie utrzymywana z funduszu owych 30.000 zł. na stypendya dotąd łożonych. Z tą myślą jednak Komisya edukacyjna w żaden sposób zgodzićby się nie mogła; ujęcie bowiem z tych 30.000 zł. kwoty, jaka się na utrzymanie bursy lwowskiej okazuje potrzebną, zredukowałoby ten fundusz stypendyjny prawie do $\frac{1}{3}$ części (do 10.910 zł.), a z tego wynikałyby wielorakie niedogodności, a nawet szkody. Obecnie udzielają się z téj sumy, w bardzo skromnych wprawdzie kwotach, nader znacznej liczbie kandydatów i kandydatek stypendya, które bądź co bądź nieobojętny dla nich stauowią zasiłek. Tymto stypendyom też w znacznej części przypisać właśnie należy, że frekwencya w seminarjach nauczycielskich tak męskich jak żeńskich kraju naszego corocznie wzrasta. Do 9 seminarjów, jakie kraj ten w ogólności posiada, uczęszczało w roku 1876/7 uczniów i uczennic razem 1067; w r. 1877/8 było ich już 1.347; w r. 1878/9 wzrosła ta liczba do 1.507; w r. 1879/80 podniosła się do 1.631,

a w roku co tylko minionym okazałby się ten stosunek w jeszcze dalszym progresywnym postępie. Przyczyny tego wzrostu oczywiście mogą być różne, lecz niewątpliwie odgrywa tu pewną rolę i okoliczność, że dzięki udzielanej rok rocznie na stypendya sumie 30.000 zł. z funduszu krajowego, a 20.000 ze skarbu państwa, można było tymi 50.000 zł. obdzielać bardzo znaczną stosunkowo ilość kandydatów i kandydatek. Mianowicie dochodziła ta ilość w roku 1876/7 668 głów, w r. 1878/9 789, w r. 1879/80 wynosiła 989 pobierających stypendya. Związek kauzalny między mnogością tych stypendyów a wzrastającą frekwencją, podnosi Rada Szkolna krajowa stanowczo w corocznych swoich wykazach. Gdyby się zatem obecnie z tego funduszu stypendyjnego miało obrócić 19.090 zł. na coroczne utrzymanie Bursy, służącej samym tylko uczniom męskiego Seminarjum lwowskiego, a nawet i pomiędzy tymi jedynie 60 wybranym (cała frekwencya téj szkoły wynosiła w r. 1879/8 198 głów, obecnie zaś doszła do 247), w takim razie niemal mniejsza połowa wspomaganéj dotąd zasiłkami młodzieży seminarzyckiej w kraju, musiałaby być zostawioną swemu własnemu przemysłowi! A czyby to szkodliwie nie oddziało i na frekwencją? o to nawet pytać nie trzeba: względ bardzo ważny i wcale nie obojętny dla kraju wobec wiadomój okoliczności, że do téj chwili przeszło $\frac{1}{2}$ wsi w Galicyi, szkółek swych nie posiada — głównie z braku uzdolnionych nauczycieli. Z pomiędzy ogólnéj bowiem ilości 6.321 gmin politycznych w kraju, było w roku szkolnym 1879/80 tylko 3.934 gmin takich, które mają swe szkoły, przeciwnie 2.387 gmin nie posiadało żadnych.

Druga strona tych wniosków budżet obciążyc mających, t. j. ich strona cyfrowa, może na pierwszy rzut oka sprawiać niezadawalające wrażenie. W porównaniu z tak skromnym rezultatem, w porównaniu z sześćdziesiątką tylko uczniów wychowywać się w téj bursie mających, coroczne koszta na utrzymanie tego zakładu, jakkolwiek ich niepodobno było do mniejszej cyfry sprowadzić, zdają się być zbyt kosztowną ofiarą. Komisya edukacyjna nie przeczy, że i sama w pierwszój chwili temu wrażeniu podległa. Jeżeli pomimo tego jednak w tém sprawozdaniu przy przeszłorocznym swoim wniosku obstaje, a przekonania nie traci, że i Wys. Izba o przeszłorocznój swojéj uchwale także pamiętać zechce: to dzieje się to z uwagi, że wprowadzić się w życie mająca bursa lwowska, prócz bezpośrednich i właściwych swoich korzyści, może być środkiem i do dalszych jeszcze celów. Mianowicie po pierwsze, ma to być próba, azali kraj kiedyś później, przy fortunniejszych stosunkach finansowych, miałby iść na téj drodze i dalej jeszcze; powtóre ma to być dyrektywa dla ofiarności prywatnéj, która legatami i darami hojnymi ilość stypendyów dla młodzieży w innych szkolnych zakładach rok rocznie nad potrzebę może powiększa, a o najbardziej zasiłku potrzebujących Seminarjach i o tak ważném dla kraju nauczycielstwie ludowém, z téj tylko prawdopodobnie przyczyny zapomina, że tutaj nie było i nie ma dotąd wzoru już gotowego, co i jak czynić należy. Inicyatywę w téj mierze powinien uczynić kraj — choćby ofiarą tak szczodłą, jak ta, o jaką chodzi obecnie.

Z tych powodów komisya edukacyjna popiera jak najusilniéj wnioski w tym przedmiocie przez Wydział krajowy proponowane. Takowe zaś, po zmodyfikowaniu w duchu niniejszego sprawozdania, mają brzmienie następujące:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Z początkiem roku szkolnego 1882/83 ma być założona we Lwowie Bursa dla uczniów c. k. Seminarjum nauczycielskiego męskiego;
2. Bursa ta utworzoną będzie na razie dla 60 uczniów religii chrześcijańskiej wszystkich trzech obrządków katolickich, i utrzymywana będzie kosztem funduszu krajowego;
3. Na pierwsze urządzenie téj Bursy wyznacza się suma 5.200 zł. w. a., zaś na jój utrzymanie rocznie suma 19.090 zł.;
4. Natomiast coroczna pozycya dotychczasowa „30.000 zł. na stypendya dla kandydatów nauczycielskich“, będzie z dniem wnijscia w życie téj Bursy zredukowana do 26.585 zł.
5. Wstawia się do budżetu na rok 1882:

- a) na pierwsze urządzenie Bursy 5.200 zł.;
b) na utrzymanie za 4 miesiące 1882 r. 6.364 zł.;
6. Uchwala się obok załączony statut dla Bursy;
  7. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby Bursę tę wprowadził w życie, wydał prowizoryczne dla niej instrukcje i regulaminy i takowe na przyszłej sesji Sejmowej do ostatecznego zatwierdzenia przedłożył.

We Lwowie d. 8. Października 1881 r.

Antoni Małeckii,
sprawozdawca.

J. Majer,
prezes kom. eduk.

Zamiast przedłożonego przez Wydział krajowy cyfrowego zestawienia kosztów, Komisya edukacyjna proponuje następujące obliczenie niższe:

A. Koszta założenia.

I. Koszta ewentualnej adaptacji.

pomieszkania . . . . . 500 zł.

II. Meble.

1. w izbach mieszkalnych:

60 łóżek żelaznych po 12 zł.	. . . . .	720 zł.
60 szafek sosnowych do rzeczy po 10 zł.	. . . . .	600 "
60 krzeseł dębowych pełnych po 1 zł. 20 ct.	. . . . .	72 "
10 umywań po 6 zł.	. . . . .	60 "
15 stołów z szufladkami sosnowych lakierowanych z dębowymi nogami po 10 zł.	. . . . .	150 "
4 szafy szklane, sosnowe lakierowane na przechowanie wspólnych przyborów naukowych po 22 zł.	. . . . .	88 "
Szaragi na 60 kołków sosnowe lakierowane.	. . . . .	60 "
	<u>Razem .</u>	1.750 "

2. w jadalniach.

4 wielkie stoły sosnowe lakierowane z dębowymi nogami po 15 zł.	60 zł.
8 ławek po 3 zł.	24 "
8 krzeseł po 1 zł. 20 ct.	9 " 60 ct.
	<u>Razem .</u>
	93 " 60 ct.

III. Pościel.

60 sienników po 3 zł.	. . . . .	180 zł.
60 koców po 5 zł.	. . . . .	300 "
60 poduszek bez powłok po 3 zł.	. . . . .	180 "
120 poszewek na poduszki po 1 zł.	. . . . .	120 "
120 prześcieradeł do koców po 1 zł. 20 ct.	. . . . .	144 "
120 prześcieradeł do podestania	. . . . .	144 "
120 ręczników po 60 ct.	. . . . .	72 "
	<u>Razem .</u>	1.140 "

IV. Różne.

30 mis blaszanych do mycia po 1 zł.	. . . . .	30 zł.
20 konewek blaszanych do wody po 1 zł. 20 ct.	. . . . .	24 "
8 konewek drewnianych po 40 ct.	. . . . .	3 " 20 ct.
Do przeniesienia	. . . . .	57 " 20 "
	<u>3.483 zł. 60 ct.</u>	

	Z przeniesienia	57 zł. 20 ct.	3.483 zł. 60 ct.
15 karafek po 40 ct.		6 "	
60 szklanek po 10 ct		6 "	
15 spluwaczek sosnowych po 1 zł.		15 "	
20 lamp po 3 zł. 50 ct.		70 "	
1 dzwonek		5 "	
12 rogózek po 50 ct.		6 "	
Ceraty na stoły jadalne		40 "	
120 serwet po 50 ct.		60 "	
60 par sztućców		120 "	
Przybory do nauki		600 "	
Skrzypce, fortepian lub fisharmonika		200 "	
Na założenie biblioteki		100 "	
	Razem	1.285 zł. 20 ct.	
	Ogółem przeto	4.768 zł. 80 ct.	
	a z doliczeniem na nieprzewidziane 10%	476 " — "	
	Razem	5.244 zł. 80 ct.	

czyli w zaokrągleniu 5.200 zł., t. j. po c. 87 zł. na jednego ucznia.

B. Koszta utrzymania.

I. Pomieszkanie.

Mieszkanie dla Regensa 3 pokoje z przedpokojem i kuchnią	500 zł.	
Mieszkanie dla wiceregensa 2 pokoje	300 "	
Pomieszkanie dla 60 uczniów:		
a) izby mieszkalne, 10 pokoiów po 150 zł.	1500 "	
b) jadalnie, dwa duże pokoje po 200 zł.	400 "	
Dla gospodyni 1 pokój	100 "	
Dla oddźwiernego i 2 stróżów 3 izby	150 "	
Magazyn bielizny	100 "	
Spizarnia	150 "	
Sala muzyczna i gimnastyczna	200 "	
Infirmerya	150 "	
Kuchnia	150 "	
Pralnia	50 "	
	Razem	3.750 zł.

II. O p a ł.

26 pieców (po 7 metr. a 3 zł. 50 ct.) 637 zł., z strąceniem . . . 600 "

III. Oświetlenie. . . . . 160 "

IV. W ł k t.

Dla regensa po 80 ct. dziennie, okrągło	300 "		
Dla wiceregensa	300 "		
Dla gospodyni po 50 ct.	180 "		
	Do przeniesienia	780 "	4.510 "

	Z przeniesienia .	780 zł.	4.510 zł.
Dla dwóch dziewczek do kuchni po 25 zł.	. . . . .	180 "	
Dla oddźwiernego i 2 stróżów po 50 ct.	. . . . .	540 "	
Dla 60 uczniów po 50 ct. dziennie na dni 320	. . . . .	9600 "	
	Razem		11.100 "

V. Płace statowe.

Regens	. . . . .	600 zł.	
Wiceregens	. . . . .	300 "	
Oddźwierny	. . . . .	180 "	
Stróżów 2, po 120 zł.	. . . . .	240 "	
Gospodyni	. . . . .	180 "	
Dwie dziewczki do kuchni po 60 zł.	. . . . .	120 "	
Nauczyciel muzyki i śpiewu	. . . . .	400 "	
	Razem		2.020 "

VI. Rozmaite.

Uzupełnienie przyborów do nauki	. . . . .	100 zł.	
Uzupełnienie biblioteki	. . . . .	100 "	
Odnawianie bielizny i pościeli	. . . . .	150 "	
Utrzymanie sprzętów i inwentarza, po 3 zł. na głowę	. . . . .	180 "	
Pranie od głowy 8 zł.	. . . . .	480 "	
Lekarz i apteka	. . . . .	150 "	
Nieprzewidziane	. . . . .	300 "	
	Razem		1.460 "
	Ogółem koszt utrzymania rocznie		19.090 "

t. j po 318 zł. na jednego wychowanka.

Projekt statutu

Bursy lwowskiej krajowej.

§. 1. Dla 60 uczniów religii chrześcijańskiej c. k. Seminaryum nauczycielskiego męskiego we Lwowie, otwiera się Bursa funduszem krajowym utrzymywana, której celem: przez bezpłatne, pieczołowite, religijno-moralne wychowanie przyjąć w pomoc instrukcyi seminarzyckiej i przysposobić wychowañców swoich na prawdziwie pożytecznych, powołaniu swemu odpowiednich nauczycieli ludowych.

§. 2. W szczególności zapewnia bursa uczniom w niej umieszczonym nadzór, mieszkanie, pożywienie, opał, światło, pranie, łóżko z pościelą, opiekę nad zdrowiem, przybory i pomoc naukowe.

§. 3. Do Bursy lwowskiej krajowej mogą być przyjęci tylko tacy uczniowie, którzy do c. k. Seminaryum nauczycielskiego we Lwowie bądź to do klasy przygotowawczej, bądź do wyższych kursów uczęszczają, a 15go roku życia wstępując do klasy przygotowawczej, 16go wstępując do kursu I. i t. d. jeszcze nie przekroczyli.

§. 4. Oprócz tego przyjęcie może nastąpić tylko na podstawie następujących dopełnionych warunków:

- a) Przedłożenie orzeczeń lekarskich o ogólnym stanie zdrowia i co do ospy szczepionej;
- b) Okazanie świadectw szkolnych, a przynajmniej z ostatniego półroczu;
- c) Piśmienne zobowiązanie się do tego, że wychowaniec po ukończeniu wychowania w zakładzie, służyć będzie co najmniej sześć lat jako nauczyciel szkoły ludowej w kraju naszym — w przeciwnym razie zaś Bursie kosztu wychowania zwróci;
- d) nakoniec piśmienna deklaracja rodziców lub opiekunów, że gdyby uczeń z zakładu został wydalony, w takim razie zobowiązują się oni do bezzwłocznego odebrania go z bursy na własną swoją porękę.

§. 5. Pierwszeństwo do przyjęcia mają ci, którzy wykażą najlepszy postęp w naukach przy chwalebnych obyczajach, a zarazem stosunkowo są najubożsi.

§. 6. Samowolne niestósowanie się do przepisów porządku domowego, opieszałość w nauce, grubsze przekroczenia pod względem obyczajów i t. p. mogą pociągnąć za sobą wydalenie z zakładu. Wystąpienie z c. k. Seminaryum nauczycielskiego pociąga za sobą w każdym razie ten skutek.

§. 7. Prawo przyjęcia i wydalenia służy Wydziałowi krajowemu, który też i w każdym innym kierunku jest najwyższą władzą dla Bursy lwowskiej krajowej. Pod jego zwierzchnictwem i kontrolą zarządza bursą w granicach oznaczonych regulaminem i instrukcjami Regens przy pomocy Wiceregensa.

§. 8. Dyrektorowi c. k. Seminaryum nauczycielskiego męskiego we Lwowie służy prawo nadzoru nad kandydatami umieszczonymi w Bursie w obrębie tejże; do dawania Dyrektorowi wszelkich, zadanie to umożliwiających objaśnień jest Regens bursy zobowiązany.

§. 9. Co do karności domowej, postug w zakładzie, do których użyci być mają wychowañcy, i praktyk religijnych wykonywać się mających przez nich, zawiera szczegółowe orzeczenia regulamin i instrukcje przez Wydział krajowy wydane.

§. 10. Muzyki, śpiewu i gimnastyki uczą w bursie osobni nauczyciele. Uczniowie uznani za niezdolnych do muzyki będą od tej nauki uwolnieni. Instrumentów muzycznych i przyrządów do gimnastyki dostarczy zakład.

§. 11. Przez czas wielkich feryj seminaryum nauczycielskiego, Bursa będzie zamknięta.